

CUPRINS

CAPITOLUL I

CARACTERIZAREA DREPTULUI INTERNAȚIONAL UMANITAR ȘI A

DOMENIULUI RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE CĂRUIA I SE APLICĂ..... 11

Secțiunea 1. Noțiunea de „drept internațional umanitar” 11

1.1. Noțiunea de „drept internațional umanitar” 11

1.2. Distincția dintre *jus ad bellum* (dreptul la război) și *jus in bello* (dreptul în război) 12

1.3. Participanții la relațiile de drept internațional umanitar 12

Secțiunea 2. Scurt istoric al regulilor de drept internațional umanitar 13

Secțiunea 3. Obiectul dreptului internațional umanitar. Noțiunile de conflict armat

intern și internațional. Exemple. Încetarea ostilităților. Armistițiu, capitulare și încheierea păcii. Neutralitate 18

3.1. Scopul dreptului internațional umanitar 18

3.2. Conflictul armat internațional 19

3.3. Conflictul armat intern 20

3.3.1. Conflictul armat destructurat sau de identitate – Ruanda 1994 22

3.4. Conflictul armat internaționalizat 22

3.4.1. Conflictul armat din Ucraina 24

3.4.2. Războiul din Siria 27

3.5. Războiul împotriva terorii 27

3.6. Definiția conflictului armat, coordonatele geografice și temporale ale calificării unei situații drept conflict armat 29

3.7. Încetarea ostilităților: capitularea, armistițiul, *debellatio* și încheierea tratatelor de pace 29

3.8. State neutre 30

Secțiunea 4. Izvoare de drept internațional umanitar: convenții, drept cutumiar și principii de drept internațional umanitar 31

4.1. Cutuma 31

4.2. Tratatul 32

4.3. Principiile de drept internațional umanitar 32

Secțiunea 5. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și dreptul internațional public. Raportul cu alte ramuri de drept 34

5.1. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și dreptul internațional public 34

5.2. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și drepturile fundamentale ale omului 34

5.3. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și dreptul refugiaților 39

A. Extrase din hotărâri judecătorești internaționale 41

B. Teme de reflecție 64

C. Bibliografie selectivă 66

CAPITOLUL II

SPECIFICUL IMPLEMENTĂRII DREPTULUI INTERNAȚIONAL

UMANITAR.....67

Secțiunea 1. Metode de implementare.....67

1.1. Aplicarea dreptului internațional umanitar în timp de pace.....68

1.1.1. Comisia Națională de Drept Internațional Umanitar.....69

1.2. Aplicarea dreptului internațional umanitar în timp de conflict armat.....70

Secțiunea 2. Persoanele protejate de dreptul internațional umanitar. Încălțările dreptului internațional umanitar. Cine răspunde?.....71

2.1. Categoriile de persoane protejate de dreptul internațional umanitar.....71

2.2. Încălțările dreptului internațional umanitar – tipuri de răspundere.....71

Secțiunea 3. Mijloace de implementare a dreptului internațional umanitar specifice acestei ramuri de drept.....72

3.1. Mecanismul Puterilor Protectoare.....72

3.2. Comisiile de anchetă.....73

3.2.1. Comisia Internațională de Stabilire a Faptelor.....74

3.3. Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR). Rolul Societăților Naționale de Cruce Roșie și al organizațiilor neguvernamentale.....75

3.3.1. Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR).....75

3.3.2. Societățile Naționale de Cruce Roșie.....76

3.3.3. Federația Internațională a Societăților Naționale de Cruce Roșie și Semiluna Roșie.....77

3.3.4. Organizațiile neguvernamentale.....77

3.4. Angajarea răspunderii penale pentru încălcări ale dreptului internațional umanitar.....77

3.5. Comisiile de Adevăr și Reconciliere.....80

A. Extrase din doctrină și instrumente internaționale.....81

B. Teme de reflecție.....89

C. Bibliografie selectivă.....89

CAPITOLUL III

STATUTUL JURIDIC AL PARTICIPANȚILOR LA CONFLICTELE ARMATE.

COMBATANȚII, PRIZONIERII DE RĂZBOI ȘI PERSOANELE DEȚINUTE

PENTRU MOTIVE DE CONFLICT ARMAT.....90

Secțiunea 1. Importanța delimitării combatanților de populația civilă, principiul distincției – principiu fundamental de drept internațional umanitar.....90*Secțiunea 2. Definiția combatanților. Categori de combatanți. Populația levee en masse*.....91

2.1. Combatanții – categorie existentă în cadrul conflictelor armate internaționale.....91

2.2. Categori de combatanți.....92

2.3. Consecința principală a statutului de combatant.....93

Secțiunea 3. Evoluția statutului juridic al prizonierilor de război.....93

<i>Secțiunea 4. Definiția prizonierilor de război</i>	96
4.1. Dreptul la statutul de prizonieri de război	96
4.2. Pierderea dreptului de fi considerat prizonier de război	96
4.3. Determinarea statutului de prizonier de război	97
4.4. Persoane care nu beneficiază de statutul de prizonier de război în cadrul conflictelor armate internaționale	97
<i>Secțiunea 5. Captivitatea</i>	98
<i>Secțiunea 6. Drepturile și obligațiile prizonierilor de război în timpul captivității</i>	98
<i>Secțiunea 7. Sistemul gravelor încălcări ale Convenției de la Geneva III</i>	99
<i>Secțiunea 8. Combatanții nelegali</i>	100
8.1. Terminologie	100
8.2. Spionii	101
8.3. Mercenarii	101
8.3.1. Mercenarismul	101
8.3.2. Companiile militare private	103
8.3.3. Luptătorii străini	106
8.4. Teroriștii	108
<i>Secțiunea 9. Persoanele care participă la luptă în cadrul conflictelor neinternaționale sau interne</i>	111
<i>Secțiunea 10. Membrii forțelor militare internaționale</i>	113
<i>A. Extrase din hotărâri judecătorești</i>	114
<i>B. Teme de reflecție</i>	126
<i>C. Bibliografie selectivă</i>	126
 CAPITOLUL IV	
MIJLOACE ȘI METODE DE PURTARE A CONFLICTELOR ARMATE	128
<i>Secțiunea 1. Principii de drept internațional umanitar cu aplicare în limitarea și interzicerea mijloacelor și metodelor de purtare a războiului</i>	128
<i>Secțiunea 2. Mijloace de luptă reglementate de dreptul internațional umanitar</i>	128
2.1. Reglementarea mijloacelor de luptă. Criterii de reglementare	128
2.2. Armele de distrugere în masă	130
2.2.1. Armele chimice	130
2.2.2. Armele biologice sau bacteriologice	131
2.2.3. Armele nucleare	132
2.3. Armele convenționale	136
2.4. Armele neletale	137
<i>Secțiunea 3. Metodele de luptă reglementate de dreptul internațional umanitar</i>	139
3.1. Perfidia	139
3.2. Războiul psihologic	139
3.3. Represaliile	140
3.4. Alte metode de luptă interzise de dreptul internațional umanitar	140
<i>Secțiunea 4. Noi mijloace și metode de purtare a războiului</i>	140
4.1. Războiul cibernetic	141

4.2. Drone, roboți armați și arme complet autonome	142
<i>A. Extrase din hotărâri judecătorești internaționale</i>	143
<i>B. Teme de reflecție</i>	163
<i>C. Bibliografie selectivă</i>	163
CAPITOLUL V	
STATUTUL PERSOANELOR CARE NU IAU SAU NU MAI IAU PARTE LA	
CONFLICTUL ARMAT; PROTECȚII SPECIALE ÎN DREPTUL	
INTERNAȚIONAL UMANITAR	
<i>Secțiunea 1. Populația civilă</i>	164
1.1. Evoluția statutului juridic al populației civile	164
1.2. Definiția populației civile	165
1.2.1. Conflictelor armate internaționale	165
1.2.2. Conflictelor armate neinternaționale	166
1.3. Reguli generale aplicabile	166
1.3.1. Protecția generală a populației civile și a persoanelor civile contra	
pericolelor rezultând din operațiunile militare	166
1.3.2. Protecția populației civile în timpul ocupației militare	167
1.3.2.1. Ocupația militară	167
1.3.2.2. Obligații și drepturi ale puterii ocupante pe teritoriul aflat sub	
ocupație	168
1.4. Reguli speciale de protecție a unor civili	170
1.4.1. Copiii în conflictele armate	170
1.4.2. Femeile în conflictele armate	173
1.4.3. Jurnaliștii în conflictele armate	174
1.5. Răspunderea de a proteja	174
1.5.1. Conceptul de intervenție umanitară. Există un drept de intervenție	
umanitar?	174
1.5.2. Răspunderea de a proteja	177
<i>Secțiunea 2. Alte persoane protejate de dreptul internațional umanitar, răniții,</i>	
<i>bolnavii și naufragiații, personalul medical</i>	178
2.1. Evoluția statutului juridic al acestor categorii	178
2.2. Conținutul protecției	178
<i>Secțiunea 3. Proprietatea culturală protejată de dreptul internațional umanitar</i>	179
<i>Secțiunea 4. Mediul înconjurător protejată de dreptul internațional umanitar</i>	179
<i>A. Extrase din documente internaționale</i>	180
<i>B. Teme de reflecție</i>	210
CAPITOLUL VI	
JURISDICȚIA INTERNAȚIONALĂ PENALĂ	
<i>Secțiunea 1. Istoric</i>	211
<i>Secțiunea 2. Instanțe internaționale penale</i>	212

2.1. Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg și Tribunalul Militar Internațional pentru Estul Îndepărtat de la Tokyo.....	212
2.2. Tribunalul Internațional pentru fosta Iugoslavie.....	214
2.3. Tribunalul Internațional pentru Ruanda.....	215
2.4. Curtea Penală Internațională.....	215
2.5. Tribunalele internaționalizate sau hibride.....	216
2.5.1. Curtea Specială pentru Sierra Leone.....	218
<i>Secțiunea 3. Crimele internaționale ce fac obiectul jurisdicției internaționale penale</i>	218
3.1. Conținutul juridic al crimelor internaționale care intră sub incidența jurisdicției internaționale penale.....	218
3.2. Crima de agresiune.....	219
3.3. Genocidul.....	220
3.3.1. Latura penală specifică genocidului.....	221
3.3.2. Latura internațională specifică genocidului.....	223
3.4. Crimele împotriva umanității.....	223
3.4.1. Latura penală specifică crimelor împotriva umanității.....	225
3.4.2. Latura internațională specifică crimelor împotriva umanității.....	227
3.4.3. Legătura comportamentului incriminat cu un conflict armat.....	227
3.4.4. Cerința existenței motivelor discriminatorii în calificarea faptelor ce reprezintă crime împotriva umanității.....	228
3.5. Crimele de război.....	228
3.5.1. Elemente comune tuturor crimelor de război prevăzute de art. 8 din Statutul de la Roma și de art. 8 din Elementele crimelor.....	229
3.5.2. Clasificarea crimelor de război.....	230
3.5.3. Elemente comune crimelor de război comise în conflictele armate internaționale conform Elementelor crimelor.....	230
3.5.4. Elemente comune crimelor de război comise în conflictele armate non internaționale sau interne.....	231
<i>Secțiunea 4. Curtea Penală Internațională</i>	232
4.1. Curtea Penală Internațională – o organizație internațională <i>sui generis</i>	232
4.2. Caracterizarea jurisdicției Curții Penale Internaționale (CPI).....	234
4.3. Regimul de cooperare internațională creat prin Statutul de la Roma.....	237
TEME DE REFLECȚIE.....	237
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	237
STUDII DE CAZ.....	240
METODOLOGIE DE ABORDARE A STUDIILOR DE CAZ.....	256
ANEXE.....	257
– Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie.....	259

– Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților, bolnavilor și naufragaților forțelor armate maritime	285
– Convenția de la Geneva cu privire la tratamentul prizonierilor în caz de război.....	307
– Convenția de la Geneva cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război.....	377
– Protocolul adițional I la convențiile de la Geneva din 1949, cu privire la protecția victimelor din conflictele armate internaționale	435
– Protocolul adițional II la convențiile de la Geneva din 1949, cu privire la protecția victimelor din conflictele armate fără caracter internațional.....	495
– Statutul Curții Penale Internaționale din 1998.....	504